

Teza: naruszenie prawa do obrony

Obwiniony, który przedłożył przed sądem wezwanie na rozprawę karną przed sądem powszechnym w charakterze świadka, usprawiedliwił należycie swoją nieobecność. Radca prawny - świadek nie miał wyboru, czy możliwości ustanowienia substytutu. W powyższej sytuacji procedowanie pod nieobecność obwinionego naruszyło jego prawo do obrony.

WO-204/19

ORZECZENIE z dnia 9 stycznia 2020 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w składzie następującym:

Przewodniczący: SWSD Krzysztof Górecki /sprawozdawca/

Sędziowie: SWSD Joanna Maruszewska

SWSD Wojciech Płóciennik

Protokolant: Magdalena Senderska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Michała Jasiaka po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2020 r. na rozprawie sprawy radcy prawnego D. B., obwinionego o czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 14 ust. 1 i 2 oraz art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w związku z §7 i §11 Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku z powodu odwołania obwinionego od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w W. z dnia 13 maja 2019 r., sygn. akt D 201/18:

1.

uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu OIRP w W. do ponownego rozpoznania;

2.

pozostawia Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu OIRP w W. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.200,00 zł (słownie: jeden tysiąc dwieście).

UZASADNIENIE

W dniu 13 maja 2019 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP w W. po rozpoznaniu na rozprawie sprawy przeciwko radcy prawnemu D. B., obwinionemu o to, że nie wypełnił obowiązku doskonalenia zawodowego i nie uzyskał żadnego z wymaganych co najmniej 40 punktów szkoleniowych w cyklu szkoleniowym, który trwał od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2017 r., czym naruszył obowiązek dbania o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne a także obowiązek stosowania się do uchwał organów samorządu radców prawnych, tj. popełnił czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 14 ust. 1 i 2 oraz art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z §7 i § 11 Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku

1.

uznał radcę prawnego K. W. za winnego zarzucanego mu czynu i wymierzył za to karę upomnienia;

2.

na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych kosztami postępowania dyscyplinarnego w kwocie 1.500 zł obciążył obwinionego.

Od niniejszego orzeczenia odwołanie wniósł obwiniony, zaskarżając je w całości na swoją korzyść. Obwiniony wniósł o uchylenie orzeczenia Sądu I instancji i uniewinnienie. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

1.

obrazę przepisów postępowania poprzez uniemożliwienie obwinionemu udziału w rozprawie i złożenie wyjaśnień, pomimo prawidłowego usprawiedliwienia swojej nieobecności a przez to uniemożliwienie prawa do obrony;

2.

błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na uznaniu, że obwiniony nie wywiązał się z obowiązku doskonalenia zawodowego w sytuacji, gdy charakter pracy radcy prawnego sam z siebie wymaga ciągłego dokształcania się i regularnego zapoznawania się ze zmieniającymi się regulacjami prawnymi.

W uzasadnieniu obwiniony podniósł, że na dzień rozprawy przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym OIRP w W. na godz. 12.00 wyznaczono także rozprawę przed Sądem Okręgowym w Radomiu, w której miał wziąć udział w charakterze świadka. Było to już drugie wezwanie w tej sprawie (II K 3/19) a na poprzedni termin obwiniony z przyczyn niezależnych od siebie nie stawił się i został ukarany karą porządkową (uchyloną). Dlatego poprosił OSD o wyznaczenie innego terminu, bowiem w sprawie dyscyplinarnej chciał złożyć wyjaśnienia. Podniósł również, iż w lipcu 2013 r. doznał udaru mózgu, co skutkowało leczeniem szpitalnym i długotrwałą rehabilitacją, która trwa praktycznie do dziś. O tym fakcie obwiniony informował rzecznika dyscyplinarnego jeszcze w ramach postępowania dotyczącego poprzedniego okresu rozliczeniowego, w którym zabrakło mu kilku punktów. Od tego czasu zdolności ruchowe i psychosomatyczne obwinionego są w znacznym stopniu ograniczone, co często przekłada się na brak możliwości prawidłowego funkcjonowania.

W październiku 2017 r., tj. pod koniec okresu rozliczeniowego obwiniony ponownie trafił do szpitala.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny KIRP ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie obwinionego nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wspomnieć, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego za czyny sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu jest przepis ustawowy

- art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, a z drugiej - uzupełniający przepis zawarty w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. Wskazany przepis ustawy przewiduje, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej są czyny sprzeczne m.in. z zasadami etyki radcy prawnego. Podstawa ta ma charakter blankietowy, a więc samodzielnie nie pozwala na ustalenie, czy określone zachowanie wypełnia ustawowe znamiona przewinienia dyscyplinarnego. Zatem, dla przyjęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego konieczne jest wskazanie konkretnej zasady uregulowanej w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. I odwrotnie
- uregulowanie zawarte w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego również nie może stanowić samoistnej, materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej o charakterze represyjnym (vide: wyrok SN z 29 października 2009 r., SDI 22/09). Materialnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnienie czynu sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi mieć oparcie w przepisie rangi ustawowej, czyli we wspomnianym art. 64 ust. 1 ustawy, a uzupełniająco w przepisach zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego normujących

i określających odpowiedzialność za czyn realizujący wprost znamiona przewinienia dyscyplinarnego (vide., wyrok SN z 15 lipca 2010 r., SDI 12/10, wyrok SN z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14, wyrok SN z dnia 18 grudnia 2015 r., SDI 54/15).

Ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej znowelizowana została ustawa o radcach prawnych w zakresie kompetencji Krajowej Rady Radców Prawnych poprzez dodanie do art.60 pkt. 8 litery h, wskazującej wprost na możliwość uchwalania regulaminów dotyczących dopełniania obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez radców prawnych. W rezultacie nieaktualne stały się zastrzeżenia sformułowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14 - na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazuje przy tym, że po 2014 r. Sąd Najwyższy przedstawił odmienny pogląd w stosunku do zajętego we wskazanym wyżej wyroku z dnia 6 listopada 2014 r. sygn. akt SDI 32/1.

W wyrokach z dnia 13 grudnia 2016 r., SDI 60/16 oraz z dnia 9 lutego 2017 r., SDI 84/16, opartych wprawdzie na przepisach regulujących wykonywanie zawodu adwokata, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż „obowiązek doskonalenia zawodowego adwokata jest obowiązkiem ustawowym. Określenie przez organy samorządu adwokackiego sposobu realizacji i egzekwowania tego obowiązku ma umocowanie ustawowe i w niczym nie narusza konstytucyjnych praw obwinionego”.

W niniejszej sprawie OSD prawidłowo oparł się na przepisie rangi ustawowej, czyli na art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, a uzupełniająco na przepisach zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego i Regulaminie zasad wypełniania obowiązku zawodowego (...).

Artykuł 60 pkt. 8 lit. h ustawy o radcach prawnych, stanowiący podstawę przyjęcia uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych nr 103/IX/2015 r. z dnia 11 grudnia 2015 r., wszedł w życie z dniem 31 sierpnia 2015 r., natomiast sama uchwała - z dniem 1 stycznia 2016 r., tj. po upływie 1 roku od przyjętego cyklu szkoleniowego, przypadającego na lata 2015 - 2017. Należy jednak pamiętać, że obowiązek szkoleniowy, wynikający z przepisów ogólnych ustawy o radcach prawnych i uchwał Krajowej Rady Radców Prawnych istniał już od wielu lat. Bezpośrednio wcześniej materię tę regulowała uchwała Nr 30/B/VII/2008 z dnia 6 czerwca 2008 r. w sprawie określenia zasad wypełniania przez radcę prawnego obowiązku brania udziału w szkoleniach zawodowych.

Uchwała z dnia 11 grudnia 2015 r. nakłada na członków samorządu radcowskiego obowiązek brania udziału w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu radcowskiego i uzyskania przewidzianego regulaminem minimalnego pułapu punktów szkoleniowych.

W przedmiotowej sprawie obwiniony w okresie od 1 stycznia 2015r. do 31 grudnia 2017 r. winien uzyskać 40 punktów szkoleniowych, czego nie dopełnił.

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, zarzut naruszenia prawa do obrony okazał się skuteczny. Nie ulega wątpliwości, że Okręgowy Sąd Dyscyplinarny nie przeanalizował wniosku obwinionego o odroczenie rozprawy w dniu 13 maja 2019 r. w sposób dostateczny. Obwiniony załączył do wniosku wezwanie na rozprawę kamą przed Sądem Okręgowym w

R., w sprawie (II K 3/19) w tym samym dniu. Wezwanie to było obowiązkowe - obwiniony miał uczestniczyć w tej rozprawie w charakterze świadka. Jak się wydaje, OSD pominął obowiązek radcy prawnego - świadka stawienia się przed sądem powszechnym, który nie ma nic wspólnego z typowymi rolami procesowymi radców prawnych, tj. pełnomocnika, czy obrońcy. Radca prawny - świadek nie miał wyboru, czy możliwości ustanowienia substytutu. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że wniosek wpłynął do OSD na kilka dni przed rozprawą. Gwarancje procesowe stron są

bowiem istotniejsze od kwestii organizacyjnych. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd dyscyplinarny I instancji winien umożliwić obwinionemu wypowiedzenie się na rozprawie.

Z uwagi na treść art. 436 k.p.k. Wyższy Sąd Dyscyplinarny ograniczył rozpoznanie środka odwoławczego do tej kwestii, gdyż było to wystarczające do wydania orzeczenia.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak na wstępie.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych.